

AKT O UMETNI INTELIGENCI: VODNIK ZA RAČUNOVODJE V MALIH IN SREDNJE VELIKIH PODJETJIH

Ključni vpogledi v regulativni okvir in njegove posledice za
mala in srednje velika podjetja

INFORMATIVNI LIST

facts.

**SMES
FEBRUAR 2025**

Poudarki

V tem informativnem listu so opisane ključne zahteve Akta o umetni inteligenci, uredbe EU, s poudarkom na vidikih, pomembnih za mala in srednje velika podjetja. Računovodje lahko sodelujejo z malimi in srednje velikimi podjetji, ki razvijajo ali uvajajo umetnointeligenčne sisteme, ali pa jih v prakso uvajajo računovodje sami. V obeh primerih bi se morali računovodje predhodno seznaniti z zahtevami Akta o umetni inteligenci in sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotovitev skladnosti.

VSEBINA.

UVOD

2

ZNAČILNOSTI AKTA O
UMETNI INTELIGENCI

2

PODROČJE UPORABE

3

KATEGORIJE IN ZAHTEVE
UMETNOINTELIGENČNIH
SISTEMOV

4

IZVRŠEVANJE AKTA O
UMETNI INTELIGENCI

6

PODPORNI UKREPI ZA MALA
IN SREDNJE VELIKA PODJETJA

6

KONTROLNI SEZNAM ZA
RAČUNOVODJE MALIH IN
SREDNJE VELIKIH PODJETIJ

7

UVOD

Akt o umetni inteligenci (v nadaljnjem besedilu: UI-ju) je julija 2024 uradno postal del zakonodaje EU-ja. Vse organizacije, ki spadajo na področje uporabe tega akta, bodo morale oceniti, ali zahteve veljajo zanje, in zagotoviti skladnost. Akt o UI-ju je uredba EU-ja in se neposredno uporablja v celotni Evropski uniji. V nasprotju z direktivami EU-ja ne bo ločeno prenesena v nacionalno zakonodajo.

Področje uporabe Akta o UI-ju ne razlikuje med velikimi in majhnimi podjetji. Podpore in smernice pri implementaciji akta bodo potrebovala zlasti mala in srednje velika podjetja (v nadaljnjem besedilu: MSP-ji). Računovodje kot zaupanja vredni svetovalci MSP-jev imajo lahko pri tem ključno vlogo. Namen tega informativnega lista je pomagati računovodjem MSP-jev, saj zahteve navedenega akta veljajo tudi za manjše računovodske in revizijske organizacije.

Ta informativni list vsebuje pregled ključnih zahtev in uporabnike usmerja k ustreznim členom in razdelkom Akta o UI-ju. Pri tem ne zagotavlja celovitega pravnega pregleda, zato bralce pozivamo, da se hkrati seznanijo z osnovno zakonodajo.

KLJUČNE ZNAČILNOSTI AKTA O UMETNI INTELIGENCI

Akt o UI-ju nalaga obveznosti ponudnikom in uvajalcem UI-ja, ki ponujajo ali uporabljajo umetnointeligenčne sisteme v EU-ju, ne glede na to, ali imajo v EU-ju tudi sedež .

KAJ POMENI »DAJANJE NA TRG« IN »DAJANJE V UPORABO«

Akt o UI-ju opredeljuje ta ključna pojma v členih 3(9), (10) in (11). »Dajanje na trg« pomeni, da je sistem UI-ja na voljo na trgu EU-ja, »dostopnost na trgu« pa pomeni dobavo sistema UI-ja za distribucijo ali uporabo na trgu EU-ja v okviru gospodarske dejavnosti, bodisi za plačilo bodisi brezplačno. »Dajanje v uporabo« pomeni dobavo sistema UI-ja za prvo uporabo neposredno uvajalcu ali pa za lastno uporabo v EU-ju.

Akt natančneje določa:

- usklajena pravila za dajanje sistemov UI-ja na trg, dajanje sistemov UI-ja v uporabo in uvajanje v EU;
- prepovedi nekaterih praks UI-ja;
- posebne zahteve in obveznosti za visokotvegane sisteme UI-ja ter obveznosti za operaterje takih sistemov;

- pravila o preglednosti za nekatere sisteme UI-ja;
- usklajena pravila za dajanje modelov UI-ja za splošne namene;
- okvir za spremljanje, nadzor, upravljanje in izvrševanje;
- ukrepe za podporo inovacijam s posebnim poudarkom na MSP-jih in zagonskih družbah.

PODROČJE UPORABE

V skladu s členom 2 se Akt o UI-ju uporablja za:

- ponudnike, ki dajejo na trg ali v uporabo sisteme UI-ja ali dajejo na trg modele UI-ja za splošne namene v EU-ju, ne glede na to, ali imajo ti ponudniki sedež ali so v EU-ju, ali pa v tretji državi;
- uvajalce sistemov UI-ja, ki imajo sedež ali so v EU-ju;
- ponudnike in uvajalce sistemov UI-ja, ki imajo sedež ali so v tretji državi, kadar se izhodni podatki, ki jih sistem UI-ja ustvari, uporabljajo v EU-ju;
- uvoznike in distributerje sistemov UI-ja;
- proizvajalce, ki sisteme UI-ja dajejo na trg kot proizvode ali pa jih v uporabo dajejo skupaj s svojim proizvodom in jih v EU-ju prodajajo pod svojim imenom ali blagovno znamko;
- pooblaščenec zastopnike ponudnikov sistemov UI-ja, ki nimajo sedeža v EU-ju;
- osebe, ki jih akt zavezuje in so v EU-ju.

Obstaja pa več izjem. To so npr. sistemi UI-ja, povezani z nacionalno varnostjo, vojsko in obrambo ter znanstvenimi raziskavami. V členu 2 Akta o UI-ju je izčrpen seznam izjem.

Kdo so »ponudniki« in »uvajalci«?

V členu 3 Akta o UI-ju je opredeljen »ponudnik« kot fizična ali pravna oseba, javni organ, agencija ali drugo telo, ki:

- razvije sistem UI-ja ali model UI-ja za splošne namene ali
- ima razvit sistem UI-ja ali model UI-ja za splošne namene in ga da na trg ali
- da sistem UI-ja v uporabo pod svojim imenom ali blagovno znamko za plačilo ali brezplačno.

Pojem »uvajalec« pomeni fizično ali pravno osebo, javni organ, agencijo ali drugo telo, ki sistem UI-ja uporablja v svoji pristojnosti, razen kadar se sistem UI-ja uporablja v okviru osebne nepoklicne dejavnosti.

KATEGORIJE IN ZAHTEVE UMETNOINTELIGENČNEGA SISTEMA

Akt o UI-ju uporablja pristop, ki temelji na tveganju. Večje ko je tveganje, ki ga sistem UI-ja predstavlja za temeljne pravice, zdravje in varnost, višje so regulativne zahteve in zahteve glede skladnosti.

Kategorije tveganja, ki jih zakon določa za takšne sisteme UI-ja, lahko razvrstimo v štiri kategorije:

- Sistemi UI-ja, ki so zaradi nesprejemljivega tveganja prepovedani. Ti sistemi so prepovedani zaradi nevarnosti za vrednote EU-ja. Ta kategorija vključuje sisteme družbenega točkovanja in sisteme UI-ja, ki manipulirajo s človeškim vedenjem v škodo uporabnika.
- Visokotvegani sistemi UI-ja. Zanje veljajo stroge zahteve zaradi njihovega morebitnega pomembnega vpliva. Delijo se na dve kategoriji:
 - varnostne komponente izdelkov, ki jih pokriva obstoječa zakonodaja EU o varnosti izdelkov;
 - samostojni sistemi UI-ja, ki se uporabljajo na posebnih visokotveganih področjih, kot so kazenski pregon, izobraževanje in zaposlovanje. Ta področja so navedena v Prilogi III k Aktu o umetni inteligenci.
- Sistemi UI-ja z omejenim tveganjem. Zanje veljajo posebne obveznosti glede preglednosti. Uporabniki morajo biti na primer obveščeni, kadar komunicirajo s klepetalnim robotom UI-ja.
- Sistemi UI-ja z minimalnim tveganjem. V skladu z aktom imajo le minimalne obveznosti, vendar se priporoča prostovoljno ukrepanje.

1. KATEGORIJA: PREPOVEDANI SISTEMI UI-ja

Člen 5 Akta o UI-ju prepoveduje naslednje prakse UI-ja:

- manipuliranje s človeškim vedenjem – UI, ki prikrito manipulira z ljudmi in vpliva na njihovo sposobnost sprejemanja preišljenih odločitev;
- izkoriščanje ranljivosti – UI, ki je usmerjen na ranljive posameznike ali skupine zaradi njihove starosti, invalidnosti, posebnega socialnega ali ekonomskega položaja;
- družbeno točkovanje – UI, ki dodeljuje družbene točke;¹
- biometrična identifikacija v realnem času na javnih mestih;
- ocena tveganja za kazniva dejanja na podlagi oblikovanja profilov – sistemi UI-ja, ki napovedujejo verjetnost, da bo oseba storila kaznivo dejanje, temelječi izključno na podlagi oblikovanja profila, osebnostnih lastnosti ali značilnosti;
- neciljni odvzem podobe obraza – sistemi UI-ja, ki ustvarjajo ali širijo zbirke podatkov za prepoznavanje obrazov z nekritičnim zbiranjem podob obraza z interneta ali posnetkov sistema CCTV;
- prepoznavanje čustev – UI, ki odkriva čustveno stanje posameznikov na delovnem mestu ali v izobraževalnem okolju.

¹ Kot je opredeljeno v uvodni izjavi 31 in členu 5(1c) Akta o umetni inteligenci.

KATEGORIJA 2: VISOKOTVEGANI SISTEMI UI-ja

V členu 6 Akta o UI-ju je določeno, kako sisteme UI-ja razvrstimo med visokotvegane. Umestitev UI-jev v to kategorijo pomeni, da morajo ti sistemi izpolnjevati posebne zahteve za zmanjšanje njihovih morebitnih tveganj za zdravje, varnost in temeljne pravice.

Sistem UI-ja se šteje za zelo tveganega, če izpolnjuje oba naslednja pogoja:

- sistem UI-ja je namenjen uporabi kot varnostni sestavni del proizvoda ali pa je sistem UI-ja sam proizvod, za katerega velja harmonizacijska zakonodaja EU-ja, navedena v Prilogi I k Aktu o UI-ju;
- za proizvod, katerega varnostna komponenta je skladna z opredelitvijo iz predhodne alineje, mora tretja oseba opraviti ugotavljanje skladnosti zaradi dajanja na trgu ali v uporabo tega proizvoda, v skladu s harmonizacijsko zakonodajo EU-ja, navedeno v Prilogi I k Aktu o UI-ju.

Tudi če sistem UI-ja ni povezan s proizvodom, je lahko še vedno razvrščen kot visokotvegan. To velja, kadar sistem UI-ja spada v primer uporabe, naveden v Prilogi III, in predstavlja bistveno tveganje za zdravje, varnost ali temeljne pravice posameznikov. Računovodje bi morali preveriti Prilogo III k Aktu o UI-ju, in oceniti, ali sistem UI-ja za uporabo v MSP-jih spada v kategorijo visokotveganih sistemov.

KATEGORIJA 3: SISTEMI UI-ja OMEJENEGA TVEGANJA IN OBVEZNOSTI

V členu 50 Akta o UI-ju so določene obveznosti glede preglednosti, veljavne za ponudnike in uvajalce sistemov UI-ja, ki niso nujno visokotvegani sistemi UI-ja, vendar še vedno izpolnjujejo sodila iz tega člena akta. Ponudniki sistemov UI-ja, ki so zasnovani za neposreden dialog s posamezniki, morajo zagotoviti, da so uporabniki obveščeni o tem dialogu, razen če je to ob predpostavki razumno obveščene in pozorne osebe očitno.

Ponudniki morajo razkriti:

- prepoznavanje čustev in biometrično kategorizacijo – če sistem UI-ja zaznava čustva ali posameznike kategorizira na podlagi biometričnih podatkov, morajo ponudniki in uvajalci posameznike o tem obvestiti;
- sisteme UI-ja, ki ustvarjajo ali manipulirajo slikovno, zvočno ali video vsebino – če sistem UI-ja ustvarja ali manipulira z vsebino, kot so npr. globoki ponaredki, morajo ponudniki in uvajalci obvestiti posameznike o tej funkciji.

Kategorija 4: SISTEMI UI-ja Z MINIMALNIM TVEGANJEM

Ponudnike sistemov UI-ja z minimalnim tveganjem – kar pomeni sisteme UI-ja, ki niso niti prepovedani niti sistemi velikega ali omejenega tveganja – se spodbuja k prostovoljnemu sprejetju kodeksov ravnanja, kot veljajo za visokotvegane sisteme. Ta zahteva ni obvezna, je pa njen cilj spodbujati zaupanja vreden razvoj UI-ja.

IZVRŠEVANJE

Organi

Vsaka država članica (tudi kratica DČ) mora imenovati organ za registracijo ter spremljanje izvajanja in skladnosti z Aktom o UI-ju. Uporabnike pozivamo, da spremljajo razvoj dogodkov na nacionalni ravni.

Kazni

V členu 99 je določeno, da morajo države članice določiti pravila o kaznih in drugih ukrepih. Ta lahko vključujejo tudi opozorila in nederne ukrepe, ki se uporabljajo za zaznane kršitve Akta o UI-ju. Člen vsebuje še podrobne navedbe upravnih kazni ob neupoštevanju posebnih določb.

Uporabniki naj si v tem členu poiščejo dodatne podrobnosti o zahtevah glede minimalnih kazni in spremljanje nacionalno izvajanje kazni v svoji državi.

Datum začetka uporabe

Akt o UI-ju se uporablja od 2. avgusta 2026. Za nekatere posebne določbe se uporabljajo še zgodnejši ali nekoliko kasnejši roki. Ti primeri so opisani v členu 113.

Podporni ukrepi za MSP-je

Akt o UI-ju prepoznava ključno vlogo MSP-jev pri inovacijah na področju umetne inteligence in ponuja posebne podpirne ukrepe, ki vključujejo:

- regulativne peskovnike za UI: MSP-ji imajo prednostni dostop do regulativnih peskovnikov UI-ja, da lahko svoje inovativne sisteme UI-ja pred dajanjem na trg preizkusijo v nadzorovanih razmerah v realnem svetu; peskovniki zagotavljajo varno okolje za eksperimentiranje, MSP-jem pa omogočajo zbiranje dokazov za skladnost in pridobivanje povratnih informacij regulatorjev;
- poenostavljene obveznosti za mikropodjetja: Evropska komisija bo pripravila smernice za poenostavljen sistem upravljanja kakovosti, da bi zmanjšala upravno breme in stroške, pri čemer bo upoštevala zlasti potrebe mikropodjetij;
- standardizirane predloge in smernice: Urad Evropske komisije za umetno inteligenco bo zagotovil standardizirane predloge in smernice, ki bodo MSP-jem pomagale pri ravnanju po zahtevah akta in zmanjšale zapletenost usklajevanja z zahtevami Akta o UI-ju;
- enotno informacijsko platformo: Evropska komisija bo vzpostavila enotno informacijsko platformo, ki bo ponujala uporabniku prijazne informacije o Aktu o UI-ju, kar bo MSP-jem omogočilo razumevanje njihovih obveznosti in dostop do podpornih virov;
- ozaveščanje in usposabljanje: države članice bodo organizirale posebne aktivnosti za ozaveščanje in programe usposabljanja, prilagojene potrebam MSP-jev, ter jim tako pomagale razumeti in upoštevati Akt o UI-ju;
- nižje pristojbine za ocenjevanje skladnosti: pristojbine za ocenjevanje skladnosti bodo prilagojene tako, da bodo upošteevane posebne okoliščine MSP-jev, kar bo zagotovilo cenovno dostopnost in spodbudilo udeležbo.

KONTROLNI SEZNAM ZA RAČUNOVODJE MSP-jev

Namen tega kontrolnega seznama je pomagati računovodjem MSP-jev pri ozaveščanju in postavljanju posebnih vprašanj svojim strankam, da bi razumele morebitne vplive akta nanje. Večinoma računovodje MSP-jev niso strokovnjaki za UI, zato kontrolni seznam ne pomaga pri določanju, ali je podjetje usklajeno z zahtevami Akta o UI-ju oz. ali ga krši. Če se pojavi dvom, je treba zagotoviti zunanje specializirano strokovno znanje.

1. Ali MSP razvija ali uporablja sisteme UI-ja? Če je odgovor pritrdilen, nadaljujte z naslednjim korakom.
2. Kakšen je predvideni namen sistema UI-ja? Opredelite posebno področje uporabe sistema UI-ja, na primer zdravstvo, finance ali proizvodnja.
3. Ali sistem UI-ja spada v katero od kategorij velikega tveganja, ki so navedene v Prilogi III? Če je odgovor pritrdilen, bodo za sisteme UI-ja veljale stroge zahteve. Če ne, nadaljujte z naslednjim korakom.
4. Ali se sistem UI-ja uporablja kot varnostni sestavni del proizvoda, za katerega velja obstoječa zakonodaja EU o varnosti proizvodov? Če je odgovor pritrdilen, bodo za sistem UI-ja poleg obstoječe zakonodaje o varnosti proizvodov veljale tudi zahteve iz Akta o UI-ju. Če ne, nadaljujte z naslednjim korakom.
5. Ali sistem UI-ja predstavlja kakršno koli tveganje za zdravje, varnost ali temeljne pravice? Ocenite morebiten vpliv sistema UI-ja na posameznike in družbo.
6. Ali za sistem UI-ja veljajo kakšne obveznosti glede preglednosti? Razmislite, ali je treba uporabnike obveščati o njihovem dialogu z umetnointeligenčnim sistemom.
7. Kakšni so morebitni stroški zagotavljanja skladnosti s predpisi? Ocenite finančne posledice izpolnjevanja zahtev Akta o UI-ju, kot so upravljanje kakovosti podatkov, tehnična dokumentacija, ugotavljanje skladnosti in registracija.
8. Kateri podporni ukrepi bi lahko bili na voljo MSP-ju? Preučite možnosti uporabe regulativnih peskovnikov UI-ja, poenostavljenih obveznosti za mikropodjetja, standardiziranih predlog in drugih podpornih pobud.
9. Kakšen je časovni okvir za doseganje skladnosti? Določite ustrezne roke za izvajanje potrebnih sprememb in izpolnjevanje obveznosti iz zakona.
10. Kako lahko MSP vključi skladnost s predpisi v svojo poslovno strategijo? Razmislite o dolgoročnih posledicah Akta o UI-ju in vključite potrebne ukrepe v splošno poslovno načrtovanje MSP-ja.

 Avenue d'Auderghem 22-28, 1040, Brussels

 www.accountancyeurope.eu

 +32(0)2 893 33 60

 [Accountancy Europe](#)

 accountancyeurope.bsky.social

O ACCOUNTANCY EUROPE

Accountancy Europe združuje 49 poklicnih organizacij iz 35 držav, ki predstavljajo skoraj milijon poklicnih računovodij, revizorjev in svetovalcev.

Accountancy Europe prenaša vsakodnevne izkušnje v razpravo o javnih politikah v Evropi in zunaj nje.

Združenje Accountancy Europe je vpisano v register preglednosti EU (št. 4713568401-18).